

Möjligheter med socialt företagande

**Det finns ett företagande,
där alla kan få plats
- de sociala företagen!**

**Sociala företag skapar möjligheter
till arbete för personer som av olika
skäl inte ryms på arbetsmarknaden.**

**Det är företag, där den som har arbetshinder
av något slag kan arbeta efter egen förmåga.**

Socialt företagande i Stockholms län

Informationskampanj 2009

Regeringen vill öka kunskapen om socialt företagande. Därför fick Tillväxtverket i uppdrag att genomföra en informationskampanj för att öka kunskapen om det sociala företagandet.

Intresset för sociala företag har ökat avsevärt under de senaste åren, men det finns kunskapsbrister som hindrar utvecklingen. Satsningen förväntas leda till långsiktig samverkan mellan aktörer som kan främja socialt företagande samt ökad affärssamverkan mellan myndigheter och sociala företag.

Aktiviteter i kampanjen

Kampanjen i Stockholm län leddes av Coompanion Stockholms län. Den hade både kvantitativa och kvalitativa mål. 1700 personer inom offentlig sektor, föreningar, sociala företag och företagsstödjande aktörer informerades om sociala företag vid en mängd möten. Ytterligare minst tvåtusen personer nåddes av information genom mail, materialspridning och webbinformation.

Kommunerna erbjöds information vid möten i egen regi eller särskilt anordnade av kampanjen.

Ett flertal välbesökta studiebesök och tåg/bussresor till sociala företag i och utom länet genomfördes.

En regional utvecklingsgruppsgrupp bildades i slutet av 2009 för att driva frågan på länsnivå.

Bild: Ängel från kooperativet KOS glasverkstad. Foto: Lucia Israelsson

Vad är arbetsintegrerande sociala företag?

Arbetsintegrerande sociala företag driver, liksom alla andra företag, näringsverksamhet där man säljer varor och/eller tjänster.

Men dessa sociala företag skapar framförallt möjligheter till arbete för personer som av olika skäl står långt från arbetsmarknaden. Medarbetarna i sociala företag kan vara personer med funktionsnedsättningar, med tidigare missbruk, långa sjukskrivningar, långvarig arbetslöshet eller har av andra skäl inte kommit in på arbetsmarknaden (t ex åldersdiskriminering)

Sociala företag erbjuder arbete men också rehabilitering genom arbete. En del personer går sedan vidare till annat arbete, medan andra stannar kvar i det sociala företaget under längre tid. Många blir både medarbetare och delägare i företaget.

Arbetsintegrerande sociala företag är företag som

- Driver näringsverksamhet (producerar och säljer varor och tjänster) och:
- Har som ändamål att integrera personer som har svårigheter att få arbete på den vanliga arbetsmarknaden,
- Som i huvudsak återinvesterar sina vinster i egna eller liknande verksamheter,
- Som skapar delaktighet för medlemmarna genom ägande, avtal eller på annat väl dokumenterat sätt,
- Är organisatoriskt fristående från offentlig verksamhet.

Sociala företag är annorlunda än offentligt ägda rehabiliterings- och arbetsträningsverksamheter. Den största skillnaden är inflytandet över företaget, flexibiliteten och möjligheten att agera på en marknad.

De flesta sociala företag är organiserade som kooperativ, där medarbetarna också är delägare och gemensamt kontrollerar och beslutar om verksamheten. Det gör de enligt den kooperativa principen en medlem – en röst. Men även de som inte är kooperativ organiseras på ett sätt som ska ge deltagarna inflytande och medbestämmande.

Ett erbjudande från Coompanion Stockholms län:

Vi har utbildningsmaterial, DVD-filmer och litteratur om socialt företagande – kontakta oss för offert och se detaljer på vår hemsida www.coompanion.se/stockholm/isf

Varför behövs sociala företag?

Arbetet i sociala företag organiseras så att var och en kan arbeta 100% av sin egen förmåga, alltså så mycket man klarar av i arbetstid och daglig prestation. Därför bidrar sociala företag till att skapa arbete för och med människor som annars inte skulle ha en chans att komma in på arbetsmarknaden idag.

Sociala företag är verksamma inom en rad olika branscher för produktion av varor eller tjänster, men främst inom service, produktion och tjänster. De har ofta flera olika arbetsuppgifter att erbjuda sina deltagare, så att det ska finnas något passande för varje individ utifrån förmåga och intresse.

Såväl arbetsuppgifter som arbetstid kan anpassas efter individens särskilda behov.

Foto: Lucia Israelson

Bild: Veronica Jansson och Darek Lekander vid Café Textilia i Rimbo.

I Stockholm finns ett 30-tal sociala företag.

Fakta om sociala företag

De sociala företagen växer i antal och en nationell kartläggning och räkning genomförs under 2009. Idag finns ca 225 sociala företag, varav de flesta är sociala arbetskooperativ. Tillsammans har de drygt 5000 medarbetare. De varierar i storlek, från företag som bara sysselsätter några få personer till de största med ett hundratal medarbetare.

Vinsten används i företaget och återinvesteras i verksamheten. Hur stort utrymmet är för löner och verksamhetsutveckling beror på affärsidé samt målgruppens kompetens och förmåga.

Olika former av sociala företag

Medarbetarna i sociala företag har oftast någon form av arbetshinder. En funktionsnedsättning medför att sociala företag kan få arbetsmarknadspolitiskt stöd från Arbetsförmedlingen. Ett sådant stöd är lönebidraget, som finns för att kompensera företaget ekonomiskt för den lägre arbetsförmågan.

De flesta sociala företag har någon form av relation till kommun, arbetsförmedling eller försäkringskassa.

Sociala arbetskooperativ

Många sociala företag är kooperativ, där medarbetarna också är delägare och kooperatörer, som driver sitt företag tillsammans enligt principen en medlem – en röst. De kan ha stöd från kommunen t ex i form av lokaler och handledare. Huddinge Agro & Service, Service & Samverkan, Kommunkaféet i Norrtälje, Fokus Kooperativ i Bro och IT-kretsen i Solna är några exempel på sociala arbetskooperativ i Stockholms län.

Föreningsdrivna sociala företag

Intresseföreningar kan driva sociala företag. Det gör föreningen IFS Steg för steg för personer med psykisk funktionsnedsättning. De har café, textilverkstad och kontorservice.

Sociala företag kan också drivas av föreningar med sociala mål, t ex föreningar på kristen grund som Stadsmissionen och Hela Människan eller en socialpolitisk förening som Verdandi. I Stockholm driver Spånga Blå Band ett flertal sociala företag. Flera andra föreningar står i startgroparna för att starta upp.

Sociala företag med ekonomisk ersättning för daglig verksamhet

Personer med omfattande funktionsnedsättning har rätt till stöd enligt lagen om LSS och har ofta någon form av ersättning från Försäkringskassan. Det finns sociala företag som drivs av personal och brukare som daglig verksamhet, som Inuti i Stockholm med verksamhet för konstnärligt lagda personer med intellektuella funktionshinder och Industrihuset i Rimbo som arbetar med kontorsuppgifter, fastighetsskötsel och även driver kafé. De här företagen drivs självständigt från kommunen, som ger företaget ersättning för varje anställd.

Den nya lagen om valfrihet, LOV, kan göra det möjligt för fler inom LSS - kretsen att välja arbetsplatser och även ge möjligheter för fler sociala företag att utvecklas.

KOS och Glöden är exempel på sociala företag för människor med psykisk funktionsnedsättning.

Bild: Café Chocolate, Maria Fahlcrantz. Foto: Lucia Israelsson

Den dubbla affärsidén

Gemensamt för alla sociala företag är att de har en affärsidé. Men förutom själva affärsidén att sälja en tjänst eller vara på marknaden, så finns också den grundläggande idén att skapa arbete till personer som står utanför arbetsmarknaden. Bägge delarna är lika viktiga för ett socialt företag! Därför är det en dubbel affärsidé.

”Sociala företag har en dubbel affärsidé”, säger Maurico Chacana, projektledare för informationsatsningen om socialt företagande på Coompanion Stockholms län. Det saknas t.ex. övernattningsplatser för unga backpackers och andra turister som inte vill betala innerstadens hotellpriser. Det saknas jobb för unga som hamnat utanför arbetsmarknaden av olika skäl. Kanske de har ett funktionshinder, kanske de har varit i problem med rättvisan, kanske har de bara helt enkelt haft svårt att komma in på arbetsmarknaden. Här kan ett socialt företag i form av t.ex ett vandrarhem vara en lösning på båda dessa behov. Det finns särskilda koncept för detta, t ex Le Mat eller Local Base.

Vi vill komma i kontakt med kommuner, myndigheter, företag och organisationer som vill utveckla det sociala företagandet i vårt län.”

Empowerment

Flera studier har visat att arbete i ett socialt företag leder till empowerment för deltagarna. Det är extra tydligt när det gäller de sociala arbetskooperativen, där man är både medarbetare och delägare.

När man går från arbetslöshet och utanförskap till att bli en del av en arbetsgemenskap så är det inte bara arbetet som räknas. Den sociala gemenskapen, arbetstider och fasta rutiner i det dagliga livet, den ökade kontrollen över det egna livet och en förbättrad ekonomi medverkar till det vi kallar empowerment – egenmakt. Det kan sammanfattas som att man känner kraft inåt och makt utåt.

Konkurrens och lagar

Sociala företag lyder under samma lagar och regelverk som alla andra företag. Många är organiserade som ekonomiska föreningar, andra är ideella föreningar. Affärsdrivande sociala företag konkurrerar på marknaden med ungefär samma

Goda exempel på sociala företag

Basta arbetskooperativ

Basta Arbetskooperativ är en ideell förening som bedrivit verksamhet sedan 1994 i Nykvarn söder om Stockholm. Basta har som mål att rehabilitera människor som under långa tider varit borta ifrån arbetsmarknaden på grund av missbruksproblem och/eller kriminalitet. Basta är ett kommersiellt framgångsrikt företag med affärsidén **rehabilitering genom företagande**. Sedan starten har företaget stadigt expanderat och utvecklats till en koncern med Basta i Nykvarn som moderföretag.

I Basta Nykvarn arbetar idag 80 personer. En del arbetar inom hunddagiset eller med de ryska Basjkirhästarna. Ett av Sveriges mest avancerade finsnickerier finns också här. Det finns även en städfirma, en klottersaneringsenhet och flera bygglag som alla har externa uppdrag runt om i Mälardalen. Anläggningen består av 54 hektar mark med ett tjugotal byggnader med sammanlagt mer än 4000 kvadratmeter inomhusytor.

Koncernen består idag av flera dotterbolag:

Basta Väst är ett rehabiliteringsboende utanför Borås med trettio personer engagerade.

Foto: Basta.

Basta Underhåll är specialiserat på personaluthyrning och handledning inom park-, underhåll- och anläggningsarbeten.

Basta YES är en ettårig gymnasieutbildning med tre olika yrkesprogram för 50 elever.

Basta YAP är ett valideringsprogram för 70 flyktingar.

Basta Ragnhildsborg är ett behandlingshem som vänder sig till människor med en psykisk ohälsa i kombination med drogmissbruk och kan ta emot 20 personer.

All verksamhet inom Basta bygger på demokratiska, humanistiska värderingar och perspektivet empowerment. Basta erbjuder hjälp till självhjälp och ställer krav på sina medarbetare att själva ta ansvar för sin rehabilitering.

Basta fick året kooperativpris 2009 med motiveringen "Basta Arbetskooperativ har genom ett kooperativt arbetssätt, affärsmässighet, kvalitetsproduktion och empowermentprocesser visat vägen för det framväxande sociala företaget i Sverige och Europa. De är ett lysande exempel på hur f.d. missbrukare kan få ökad självkänsla, värdighet och yrkesstolthet genom ett företagande med mänskligt ansikte." Läs mer om Basta på www.basta.se

Service & Samverkan – S&S - i Norrtälje och Rimbo

S&S är ett fristående företag som verkar för att lösa människors behov av arbete. Det är en arbetsplats där individens delaktighet och känsla av sammanhang och meningsfullhet är viktiga faktorer för framgång och rehabilitering. Syftet är att utveckla och göra bruk för vars och ens arbetsförmåga. Målgruppen är långtidsarbetslösa/sjukskrivna personer i Norrtälje kommun. S&S drivs som en ekonomisk förening.

S&S arbetar med byggnadsvård, målning och fönsterrenovering, trädgårdsservice samt driver Café Chocolate i Rimbo.

S&S har stöd från kommunen till 2 handledarlöner. S&S samverkar med lokala företag, bl a fastighetsbolaget Nihab som ger arbetsuppgifter och med Coompanion Roslagen.

Café Chocolate ett mycket populärt kafe mitt i Rimbo Centrum. Det har funnits i ca två år och har nu fyra anställda. Kaféet utvecklas ständigt vad gäller sortiment men också aktiviteter i form av kulturevenemang, konstutställningar och temakvällar kring t ex miljö.

S&S tar emot studiebesök efter kontakt med margareta.milde@coompanion.se

Blå Vägen Flykting- och arbetsmarknadsverksamhet ek för

Spånga Blåband slöt 1994 avtal med Stockholms Stad om att driva flykting-introduktion och 1999 avtal om arbetsmarknadsverksamhet med Skärholmens stadsdelsförvaltning. Spånga Blåband bildade företaget Blå Vägen som nu har avtal med socialtjänsten och med arbetsförmedlingar i ca 20 kommuner om att driva arbetsmarknadsverksamhet för arbetslösa och långtidssjukskrivna.

Ett flertal sociala företag har startats, där många fått arbete: Det är exempelvis Café Söderhöjd, Hunddagiset Lyktstolpen, Blå Vägen Ståd och Service m fl.

Blå Vägen Ståd och Service är ett unikt samarbete med Svenska Bostäder och projekt Järvajobb med lokalvårdsutbildning för arbetssökande hyresgäster.

20 personer har fått anställning i det kooperativa städbolaget Blå Vägen Ståd och Service. De utför städuppdrag genom avtal med Svenska Bostäder. Deltagarna får praktik, arbetsträning, coachning, individuell handledning, samt arbetsledar- och gruppleddarutbildning. Alla får gå en lokalvårdsutbildning med kvalificerade lärare. Genomgången godkänd kurs ger kompetensbevis.

Bild: Spånga Blåband Foto: Ida Frid

Kooperativet KOS på Norrmalm

Kooperativet KOS driver verksamhet för ett femtontal kooperatörer och medarbetare med psykiska funktionsnedsättningar. KOS är ett kooperativ där medlemmarna beslutar om verksamheten och hur vinsten ska användas.

Verksamheten består av kontorstservice med kopiering i svart/vitt och färg med efterbehandling samt storbildsutskrifter och utskicksservice. KOS har också konferensservice och hyr ut konferensrum i de egna lokalerna

KOS glasverkstad tillverkar vackra konstföremål och smycken av återvunnet fönsterglas som säljs i de egna lokalerna och via återförsäljare. I Kaffestugan serveras ekologiska och rättvisemärkta produkter till interna och externa kunder.

KOS samverkar med och får stöd från Norrmalms stadsdelsförvaltning i form av 2,5 handledare och större delen av lokalkostnaden. KOS finns på Norrtullsgatan 12K och tar emot studiebesök efter överenskommelse. Kontakt: info@kooperativetkos.com

Bild: KOS Fjäril. Foto: Lucia Israelsson

Kriterier för att lyckas med sociala företag

Coompanion Stockholms län har analyserat vilka framgångskriterierna är för etablering av ett hållbart socialt företagande. Det här är vad vi kommit fram till:

1. Affärsidén kommer att ge tillräckligt med pengar så att lön för en eller flera medarbetare kan betalas ut inom en överskådlig framtid.

Under en längre övergångstid kan andra finansieringsformer för många av medarbetarna vara nödvändiga och viktiga och t.o.m. vara permanenta.

2. Finansiärer är villiga att bidra till finansiering av utrustning, relevant tid och resurser för utbildning samt ytterligare period av hållbar processcoaching och företagsstödjande.

3. En stabil kärna av motiverade människor som utför verksamhetens arbete.

4. Socialtjänst, FK, AF och eventuellt samordningsförbund har ett nära samarbete med företaget utifrån kooperatörernas behov. De har dock ingen makt över företagets ledning och beslutsfattande.

De offentliga aktörerna bör samverka för att på bästa sätt ha nytta av det sociala företaget.

5. Målen, metoderna och företagandet präglas av tydliga ambitioner att främja kraftfulla empowermentprocesser där det sociala företags målgrupp involveras och har stor delaktighet i företagets utveckling.

Ett erbjudande från Coompanion Stockholms län:

Vi har utbildningsmaterial, DVD-filmer och litteratur om socialt företagande – kontakta oss för offert och se detaljer på vår hemsida www.coompanion.se/stockholm/isf

Det lönar sig – på alla sätt!

Socioekonomiska bokslut är en metod som redovisar samhällets kostnader för personer som befinner sig i utanförskap och jämför dessa med samhällets kostnader då personerna istället är aktiva i någon typ av verksamhet, till exempel sociala företag. Ett liv i missbruk och kriminalitet eller psykisk ohälsa leder till en rad effekter som ger samhällskostnader för vård, fängelsevistelser, rättegångskostnader mm. Genom att kartlägga och prissätta alla dessa effekter kan man i det socioekonomiska bokslutet beräkna samhällets vinster i form av minskade välfärdskostnader när personerna istället blivit medarbetare i sociala företag. Då upphör stora delar av välfärds konsumtionen och andra minskar kraftigt.

Fyra uppmärksammade socioekonomiska bokslut på sociala företag har gjorts. Boksluten för företagen Basta och Vägen ut! visar att samhället tjänar cirka 1 miljon kronor per person och år för de som arbetar där, och cirka 150 000–300 000 kronor per person och år för de med psykiska funktionshinder som arbetar på Kooperativet KOS och Briggen.

Social redovisning

Social redovisning är en metod som mäter den sociala vinsten av en verksamhet, vad verksamheten betyder för människorna. Det har gjorts flera sociala redovisningar för sociala företag, som har visat att man mår bättre på alla sätt genom arbetet i det sociala företaget.

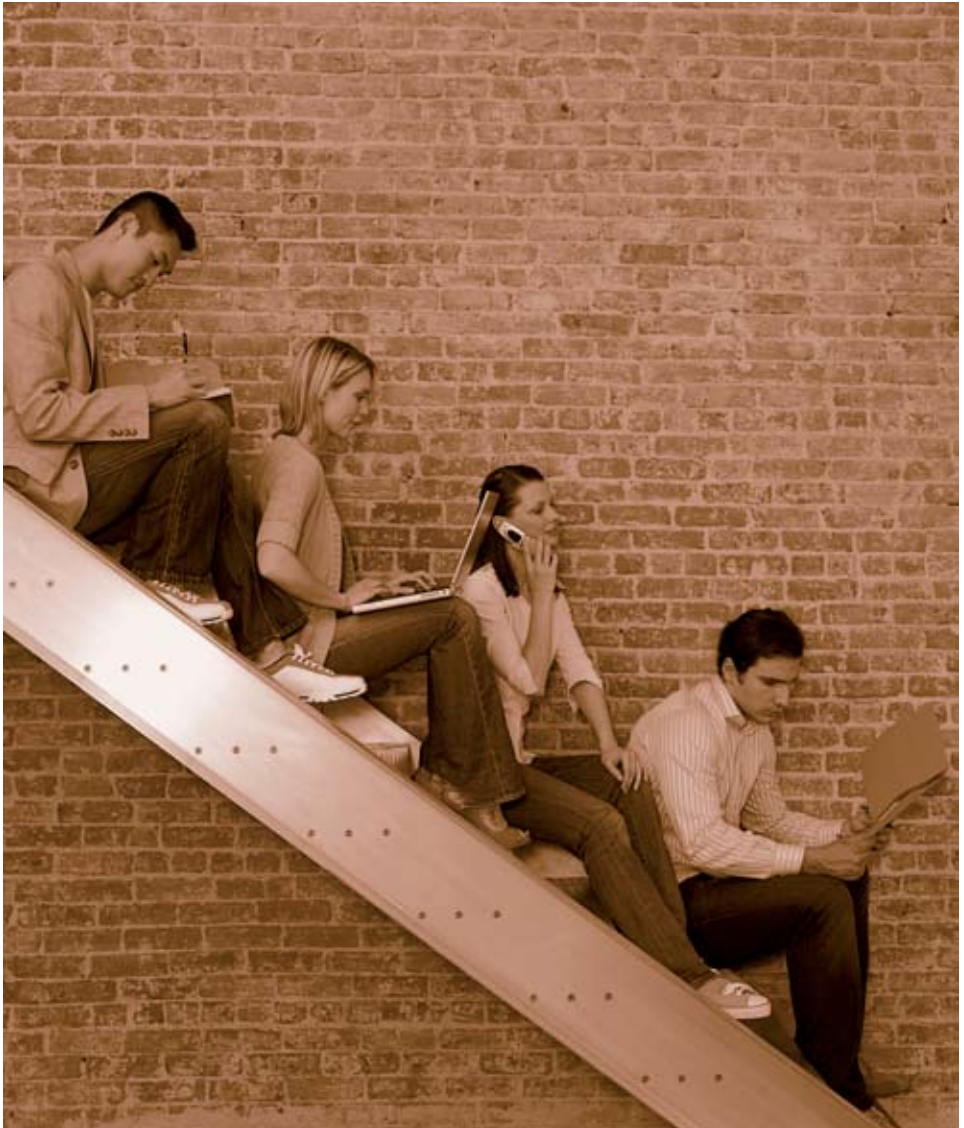
Skoopit – de sociala företagens intresseorganisation – planerar att göra fler sociala redovisningar och socioekonomiska bokslut.

Ett erbjudande från Coompanion Stockholms län:

Vi säljer tjänster på områdena socioekonomiska bokslut och social redovisning – kontakta oss för offert.

Ytterligare sex erbjudanden från Coompanion vid start av sociala företag.

Coompanion Stockholms län och vår systerorganisation Coompanion Roslagen är företagsrådgivarna i länet när det gäller det kooperativa och sociala företagandet. Med erfarenhet och kompetens hjälper rådgivarna till vid start av företag.

1. Inspiration och information

Vill ni få igång tankarna kring socialt företagande? Tillsammans med de sociala företagen kommer vi gärna och informerar och inspirerar beslutsfattare, arbetsgrupper, sociala entreprenörer och föreningar.

2. Plan för start

Tillsammans kartlägger vi målgruppens behov och intressen, diskuterar affärsidé och bedömer bärkraften i den. Vi hjälper till med att planera starten -från idé till färdigt företag.

3. Utbildningsdag för chefer och förtroendevalda i kommuner

Chefer och förtroendevalda har en viktig roll för att skapa goda villkor för de sociala företagen i kommunen. En skräddarsydd kurs kan svara på frågor kring socialt företagande, ekonomi, lagar, avtal mm.

4. Utbildning till kooperatörer i sociala företag

Att starta företag är alltid en utmaning, särskilt om man har befunnit sig utanför arbetsmarknaden en längre tid. Coompanion utgår från en pedagogik där deltagarnas egna frågor sätts i centrum för lärandet.

5. Projektledarutbildning för främjare av sociala företag

Kommuner, föreningar och företag som vill främja och skapa nya sociala företag erbjuds utbildning i hur detta går till. Coompanion Stockholms län erbjuder kontinuerligt sådana utbildningsplatser.

6. Starta hotell "Le Mat" – arbeta med social franchising"

Varför uppfinna hjulet på nytt varje gång? Med konceptet social franchising, där vi utgår från ett redan etablerat koncept, kan sociala företag utvecklas i samverkan på utvalda affärsområden. Coompanion Stockholms län vill etablera bl.a. "Le Mat" (hotell, pensionat, vandrarhem).

Se alla erbjudande från Coompanion Stockholms län om socialt företagande – kontakta oss för offert och se detaljer på vår hemsida www.coompanion.se/stockholm/isf

Välkommen att kontakta oss!

**Coompanion Stockholms län på
tel: 08-447 48 00 eller skicka ett mail till
stockholm@coompanion.se.
www.coompanion.se/stockholm**

COMPANION
KOOPERATIV UTVECKLING STOCKHOLMS LÄN

**TILLVÄXT
VERKET**